

Warszawa, 07.04.2016 r.

**OŚWIADCZENIE JEANA-CLAUDE'A JUNCKERA O „OBIECUJĄCYCH REFORMACH” W KAZACHSTANIE
STAWIA POD ZNAKIEM ZAPYTANIA KOMPETENCJE PRZEDSTAWICIELI KOMISJI EUROPEJSKIEJ W
ZAKRESIE OCENY RZECZYWISTEJ SYTUACJI W KRAJU**

W dniu 20.03.2016 r. Jean-Claude Juncker spotkał się z Nursultanem Nazarbajevem – dyktatorem, który od ponad 25 lat niepodzielnie rządzi Kazachstanem. Przewodniczący Komisji Europejskiej oświadczył, że jego „dobry przyjaciel” Nazarbajev jest „wrażliwy” na problemy praw człowieka. Juncker wyraził aprobatę dla „obietujących reform”, które „przeprowadzane są obecnie” w Kazachstanie. Pozytywne oceny Jeana-Claude’a Junckera w odniesieniu do władz kazachstańskich stoją w bezpośredniej sprzeczności z wnioskami Parlamentu Europejskiego i międzynarodowych organizacji praw człowieka. W poczuciu bezkarności Nazarbajev wzmacnia kult osobowości i kontynuuje tłumienie sprzeciwu wobec polityki państwa. Obecna polityka podwójnych standardów, w której interesy gospodarcze są stawiane ponad prawami człowieka, stwarza nowe zagrożenia dla bezpieczeństwa.

Uczestnicy spotkania w Brukseli podkreślili znaczenie współpracy gospodarczej między Kazachstanem a UE. Nazarbajev podkreślił, że połowa inwestycji w Kazachstanie i połowa kazachstańskiego obrotu towarów przypada na kraje UE. Ponadto Juncker oświadczył, że rozmawiał z Nazarbajevem o prawach człowieka i wdrożeniu zasad praworządności w Kazachstanie, jednak w tych sprawach **nie będzie w stosunku do prezydenta kazachstańskiego odnosić się bardziej „represyjnie”,** niż w stosunku do innych gości zagranicznych.

*„Bardzo pozytywnie postrzegamy wszystkie przyjacielskie porady mojego przyjaciela, pana Junckera w sprawach sytuacji politycznych i innych” – powiedział prezydent Kazachstanu.¹ Nazarbajev zwrócił uwagę na fakt, że sankcje przeciwko Rosji wpływają negatywnie na Kazachstan, więc ten problem trzeba rozwiązać „w sposób korzystny dla Europy i Rosji”. Nazarbajev podkreślił także, że ostatnie wybory w Kazachstanie zostały uznane za „demokratyczne”, „wolne” i „konkurencyjne”, **choć jest to wyraźnie sprzeczne z wnioskami OBWE.**² Z powodu „braku czasu” biuro Komisji Europejskiej nie dało dziennikarzom możliwości zadania pytań Nazarbajewowi.³*

„Władzom UE brakuje rozwagi politycznej, skoro pozwalają one na takie nieprawdziwe oświadczenia podczas mini konferencji prasowych, nie oponują przeciwko nim w żaden sposób i nie pozwalają dziennikarzom zadawać pytań. Takie zachowanie jest na rękę dobrze przemyślanej propagandzie reżimów autorytarnych, które wykorzystują spotkania z kierownictwem UE do dalszego promowania własnych strategii krajowych i międzynarodowych” – poinformowała Anna Koj, szef przedstawicielstwa Fundacji Otwarty Dialog w UE.

¹ <http://ec.europa.eu/avservices/video/player.cfm?ref=I118702>

² OBWE oświadczyło, że podstawowe prawo w Kazachstanie „ogranicza fundamentalne prawa obywatelskie i polityczne” i „tłumi alternatywne punkty widzenia” - <http://www.osce.org/odihr/elections/kazakhstan/229136>

³ Również w dniu 30.03.2016 r. Nazarbajev spotkał się z przewodniczącym Rady Europejskiej Donaldem Tuskiem. W przeddzień spotkania Fundacja Otwarty Dialog wezwała Tuska do podjęcia kwestii represji politycznych w Kazachstanie podczas tego spotkania. - <http://en.odfoundation.eu/a/7410,donald-tusk-must-raise-the-issue-of-mounting-restrictions-on-free-speech-and-continuous-repression-of-political-opposition-in-kazakhstan-during-his-meeting-with-president-nazarbayev>

Biuro Junckera oświadczyło, że z zadowoleniem przyjmuje wysiłki Nazarbajewa w reformowaniu sądownictwa, administracji i gospodarki.⁴ Trudno zgadnąć, jakimi danymi kierowała się Komisja Europejska, bo w rzeczywistości **nowe ustawodawstwo Kazachstanu jeszcze bardziej wzmocniło reżim autorytarny**. Kazachstan odrzucił zalecenia ONZ, OBWE i UE, przyjmując nowe przepisy karne, które zaostrzyły odpowiedzialność karną za „zniesławienie”, „podżeganie do nienawiści społecznej” i „ingerowanie w działalność organów państwowych”. Wprowadzono również nowe kary za „rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji”, „pomocnictwo w nielegalnych zgromadzeniach” i „prowokowanie do kontynuowania udziału w strajku”.⁵

W ramach ostatniego Powszechnego Okresowego Przeglądu ONZ władze Kazachstanu odrzuciły 51 rekomendacji dotyczących wolności słowa, zgromadzeń i wyznania. Według danych organizacji praw człowieka, w 2015 roku w Kazachstanie *„nie został przeprowadzony ani jeden miting opozycji politycznej, co jest związane z nasilającą się represyjną atmosferą w kraju”*, przy tym jedna trzecia przeprowadzonych mitingów o innym charakterze została rozproszona przez policję.⁶ Obrońcy praw człowieka notują wzrastającą liczbę skarg na tortury i całkowitą bezkarność policji.⁷

Po zamknięciu wszystkich wpływowych mediów pozarządowych, władze zaostrzyły prześladowanie poszczególnych dziennikarzy. Dziennikarkom Gluzjal Baidalinovej i Julii Kozlovej grozi od 3 do 7 lat pozbawienia wolności pod zarzutem „rozpowszechniania fałszywych informacji”. Od grudnia 2015 roku Baidalinova przebywa w areszcie śledczym. W dniu 06.04.2016 r., tydzień po spotkaniu Junckera i Nazarbajewa, kazachstański sąd odmówił zwolnienia Baidalinovej i utrzymał w mocy decyzję o przedłużeniu jej aresztowania do dn. 23.04.2016 r. Przeprowadzenie śledztw dziennikarskich zakończyło się dla dziennikarzy Jaroslava Golyshkina i Amangeldy Batyrbekova wyrokami odpowiednio 8 lat i 1,5 roku pozbawienia wolności.⁸ Wobec przewodniczącego Związku Dziennikarzy Kazachstanu Seytkazy Matayeva zastosowano dozór policyjny pod zarzutem korupcji.

Aktywiści i blogerzy są skazywani na kary pozbawienia wolności za zamieszczenie postów i komentarzy na portalach społecznościowych. Ermek Narymbayev i Serikzhan Mambetalin zostali skazani za posty na portalu Facebook odpowiednio na 3 i 2 lata pozbawienia wolności. Następnie napisali oni „oświadczenie o wyrażeniu skruchy za popełnione czyny” i zostali zwolnieni z zakładu karnego. Nie wolno im angażować się w działalność społeczną przez kilka lat. „Oświadczenie o wyrażeniu skruchy” pomogło uniknąć więzienia również aktywistowi Bolatbekowi Blyalovowi, który został skazany na 3 lata ograniczenia wolności za krytykę polityki Rosji w stosunku do Ukrainy. Sam Nazarbajev publicznie oświadczył, że *„nie będzie przebaczenia”* dla tych, którzy *„sieją zamęt”* w Kazachstanie.⁹

Naciskom i torturom w kazachstańskich więzieniach już od kilku lat poddawani są więźniowie polityczni Vladimir Kozlov, Aron Atabek i Vadim Kuramshin. Kazachstan **zignorował wszystkie apele UE i ONZ o ponowne rozpatrzenie sprawy Kozlova**. Władze odmówiły Kozlovowi przedterminowego zwolnienia i nadal przetrzymują go w zaostrzonych warunkach odbywania kary. Według oficjalnego stanowiska Kazachstanu, Kozlov *„prowokował demonstrantów”* w Zhanaozenie *„do siłowego sprzeciwu wobec organów władzy”* *„na polecenie”* polityka opozycyjnego Mukhtara Ablyazova. Organizacje praw człowieka oraz ponad 50 posłów do Parlamentu Europejskiego wydało oświadczenia o politycznym charakterze sprawy Ablyazova.¹⁰

---

⁴ <https://euobserver.com/foreign/132858>

⁵ <http://en.odfoundation.eu/a/5465,kazakhstan-reform-of-the-criminal-legislation-endangers-human-rights>

⁶ <http://iphronline.org/kazakhstan-report-documents-key-rights-trends-20160317.html>

⁷ <https://www.amnesty.org/en/documents/eur57/3345/2016/en/>

⁸ Z powodu wykrytych naruszeń proceduralnych Batyrbekov został zwolniony, jednak nie został uniewinniony.

⁹ <http://en.odfoundation.eu/a/7228,kazakhstan-the-oppression-of-journalists-and-bloggers1>

¹⁰ <http://en.odfoundation.eu/a/6264,international-community-calls-on-france-to-prevent-extradition-of-opposition-politician-mukhtar-ablyazov>

Nadużywając systemu Interpolu i wykorzystując organy ścigania Rosji i Ukrainy, **Kazachstan domaga się ekstradycji Ablyazova oraz jego współpracowników, którzy otrzymali azyl w UE.** W 2014 roku na portalu kazaword.wordpress.com nieznanymi sprawcami umieszczono linki do skradzionej korespondencji kazachskich urzędników. Wiele europejskich mediów opublikowało te dokumenty, zgodnie z którymi przedstawiciele Kazachstanu sterowali ukraińskim i rosyjskim śledztwem w sprawie Ablyazova, a także wywierali nielegalny wpływ na władze francuskie (później francuski sąd wszczął postępowanie karne wobec francuskiej prokurator Solange Legras).¹¹

Lekceważąc swoje zobowiązania w zakresie zapewnienia rządów prawa, Kazachstan objawia się jako niepewny i nieprzewidywalny partner UE. W dniu 21.12.2015 r. w Astanie została podpisana rozszerzona umowa o partnerstwie i współpracy między UE a Kazachstanem. W tym samym czasie władze kazachstańskie przeprowadziły kolejną falę aresztowań dziennikarzy i działaczy kazachstańskich, a także nieusankcjonowane przeszukania ich biur i mieszkań prywatnych.

Zwracamy uwagę Komisji Europejskiej na fakt, iż w dniu **09.03.2016 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję** o pogorszeniu się sytuacji wokół wolności słowa w Kazachstanie. W rezolucji podkreślono, że wzmocnienie współpracy gospodarczej i politycznej, zgodnie z umową między UE a Kazachstanem, „*powinno opierać się na wspólnych wartościach i odpowiadać aktywnemu i rzeczywistemu udziałowi Kazachstanu we wdrażaniu reform politycznych i demokratycznych*”.¹²

„*Wypowiedzi Junckera w sprawie reform politycznych w Kazachstanie po raz kolejny świadczą o tym, że dla kierownictwa UE gospodarka i geopolityka wyraźnie dominują nad prawami człowieka, praworządnością i rozwojem demokracji w naszym regionie*” – oświadczył znany kazachstański obrońca praw człowieka Yevgeniy Zhovtis.

Jeśli reżimy autorytarne, pomimo systematycznych przypadków naruszania praw człowieka, uzyskują aprobatę UE w zamian za kontrakty gospodarcze, to w rezultacie dyktatorzy czują się jeszcze pewniej i stosują jeszcze bardziej represyjne środki w swoich krajach. Ignorowanie działań reżimów autorytarnych może doprowadzić do powstania ognisk radykalizacji, a także skończyć się tragicznie dla przyszłych pokoleń.

Niniejszym usilnie apelujemy do Parlamentu Europejskiego i parlamentów państw UE o nieratyfikowanie umowy o współpracy z Kazachstanem dopóty, dopóki władze kazachstańskie nie spełnią swoich zobowiązań w zakresie ochrony praw człowieka. Postanowienia o wzmocnieniu demokracji, sprawiedliwości i poszanowania praw człowieka w Kazachstanie zostały włączone do tekstu umowy o współpracy i w związku z tym muszą być one warunkiem koniecznym dla jej ratyfikacji. Kazachstan powinien zaprzestać ścigania karnego dziennikarzy i działaczy, uwolnić więźniów politycznych, zapewnić niezawisłość sądów, a także wykluczyć z prawa karnego artykuły o charakterze wyraźnie politycznym.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji prosimy o kontakt:

Igor Savchenko – igor.savchenko@odfoundation.eu

Anna Koj – a.koj@odfoundation.eu

Lyudmyla Kozlovska – lyudmylakozlovska@odfoundation.eu

Fundacja Otwarty Dialog

---

¹¹ <http://en.odfoundation.eu/a/7319,report-the-facts-which-confirm-the-fabrication-of-the-case-of-mukhtar-ablyazov-in-russia-tatiana-paraskevich-and-artur-trofimov-prosecution>

¹² <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=P8-RC-2016-0337&language=EN>